

Muži a moc ve veřejné správě

Spolufinancováno
Evropskou unií

To je
rovnost

Úřad vlády České republiky

Tento policy brief je příspěvkem k věcné debatě o genderové rovnosti se zaměřením na postavení a roli mužů v rámci veřejné správy. Upozorňujeme v něm na problematické společenské jevy a souvislosti, kterých si jak muži, tak ženy nemusí být na první pohled vědomi, přestože se jich bezprostředně týkají. Přinášíme praktická doporučení pro muže v rozhodovacích pozicích, která mají pozitivní dopady na celou společnost.

Pracovní skupina muži a rovnost žen a mužů Rady vlády pro rovnost žen a mužů:

Tomáš Pavlas (Otevřená společnost) a kol. (2024).

Policy brief byl vytvořen na základě policy paperu Muži a moc ve veřejné správě.

Rozložení moci

Muži se častěji nacházejí **v privilegovaném postavení** přesto, že si toho mnohdy nejsou vědomi. Zatímco ženy se dřív musely ptát na důvody svého znevýhodnění, je žádoucí, aby i muži začali pátrat po příčinách svého zvýhodnění.

Neznamená to, že všichni muži jsou upřednostňováni a všechny ženy znevýhodněny. Pocitu privilegovanosti dokonce ani nemusí odpovídat osobní zkušenosti daného muže. Muž hlásící se k demokratickým hodnotám by přesto měl být schopen tuto nerovnost reflektovat a usilovat o její odstraňování.

Nerovné rozložení moci může dokreslovat skutečnost, že Česko je jednou z mála zemí EU, které dosud neměly ani prezidentku, ani premiérku. Má stále také **jeden z nejnižších podílů zastoupení žen** v zákonodárných sborech. I počet žen ve vládě je dlouhodobě velmi nízký. Ve státním sektoru pracuje více žen než mužů. To se ovšem neodráží v jejich zastoupení na vedoucích pozicích.

Srovnání podílu ministrů a ministryň v Česku s průměrem EU (Q2 2023)

ministři a ministryně v Česku

ministři a ministryně v EU

Příčiny nerovnosti žen a mužů

Mnozí muži chápou diskuzi o genderové rovnosti (např. o transparentnosti v odměňování či vyšším zastoupení žen v rozhodování) jako osobní útok. Do velké míry je to způsobeno tím, že představy o mužích a jejich rolích ve společnosti nevnímáme jako **důsledek mnoha okolností napříč časem**, ale jako součást našich hodnot. Proti tématům spojeným s rovností žen a mužů jako jsou např. kvóty či kratší rodičovská se paradoxně staví i řada žen. Jde o důsledek neviditelného sociálního tlaku, který ženy nutí nevědomě udržovat stávající společenské nastavení.

Přehlížíme přitom množství institucionálních, společenských či individuálních překážek, které muži na rozdíl od žen nemusí na cestě do vedení překonávat. Tento fenomén popisuje metafora **tzv. skleněného stropu**. Ten představuje souhrn vzájemně provázaných překážek, který ženám brání v postupu do rozhodovacích pozic. Jde například o nemožnost skloubení výkonu funkce s péčí, nedostatek ženských vzorů na vyšších pozicích nebo netransparentní pravidla kariérního postupu.

Jak fungují mocenské struktury?

Mužská témata a perspektivy společnost chápe jako univerzální a relevantní pro celou společnost. Platí zde rovnice, že muž je shodný s člověkem jako takovým a **stává se tak obecnou normou**. Například automobilové crash testy se dlouho prováděly pouze s mužskou figurínou, specifika ženské anatomie se opomíjela. Ženy také čelí o 50 % vyššímu riziku špatně diagnostikované srdeční příhody než muži, protože vzdělávání lékařů a lékařek je založeno na rozeznávání symptomů, které se častěji vyskytují u mužů.

Míra mužské dominance je úměrná tomu, jak významné pozice muži zastávají. Dominance je hůře viditelná pro ty, kdo ji mají, protože jim přijde samozřejmá. Jedním z příkladů mužské slepoty je alarmující nedostatek míst ve školkách. O plánování jejich kapacit rozhodují především muži, kteří nedohlédnou dopady nedostupnosti zařízení předškolního vzdělávání a péče na ženy a jejich návrat na trh práce.

Sexistické chování mužů vůči ženám je často formou sebe prezentace určenou jiným mužům. Muži jednající sexisticky berou mlčení ostatních mužů za souhlas. Naopak je třeba chápat, že sexistické projevy mužů často nemíří jen k ženám, ale i k dalším mužům, skrz které si dotýční upevňují moc. Tyto tendence souvisí se společenským tlakem a s obavou ze ztráty mužnosti.

Výzva vlivným demokratům

Vlivní muži mají potenciál přispět k rychlejší změně. Jejich hlasy budou společensky spíše vnímány jako validní a nestranné. Byť není záhodno tento systém moci udržovat, je žádoucí, aby se tito muži pokoušeli svoji moc rozměňovat a redistribuovat ji mezi jiné, znevýhodněné skupiny. Když muži v pozicích moci veřejně podporují opatření týkající se rovnosti žen a mužů, neriskují tolik jako ženy. Jeho argumenty a postoje nejsou zpochybňovány třeba na základě emocí nebo vzhledu.

Otázky týkající se genderové rovnosti jsou ideologicky zneužívány pro účely kulturních konfliktů a získání politických hlasů. Ve veřejné sféře často narážíme na **blokování snah o změnu**. Typickým příkladem je odmítání ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, z které se stal předmět iracionálního politického boje. Dezinformace o tzv. genderové ideologii ovlivňují projednávání i takových témat jako jsou čerpání nastavení rodičovského příspěvku či rozsah sexuální výchovy na školách.

Politické ideologie a genderová rovnost

Konzervativci by měli prosazovat otcovskou dovolenou tak dlouhou, aby se i otec mohl dostatečně podílet na péči o dítě.

Liberálové by měli podporovat kvóty pro ženy v rozhodovacích pozicích, protože mateřství pro ně není důvodem něčí diskvalifikace.

Socialisté mají mít zájem dohlížet na instituce a muže, kteří je řídí a zjišťovat, zda dělají dost pro odstranění nerovného postavení.

Doporučení

Na osobní úrovni

- Seznámit se s tématy týkajícími se genderové rovnosti, relevantními daty (např. statistikami genderově podmíněného násilí) a nástroji (např. funkčností pozitivních opatření na podporu zastoupení žen v rozhodování).
- Všimnout si znevýhodnění žen a zvýhodnění mužů, otevřeně o něm mluvit a pracovat s ním. Diskutovat o tématu nerovnosti žen a mužů s jinými muži.
- Diskutovat s ženami na různých úrovních jejich specifické zkušenosti z pracovního prostředí.
- Vyvracet předsudky spojené s neoborným chápáním feminismu a genderové rovnosti. Navazovat na tradici vlivných feministů jako byl T. G. Masaryk.
- Aktivně reagovat na projevy sexismu, sexuálního obtěžování a násilí na ženách. Veřejně se proti nim vystupovat.

Na lokální úrovni

- Zajistit, aby to nebyly automaticky ženy, které na pracovišti zajišťují servis při neformálních akcích.
- Při organizaci veřejných diskuzí, panelů a expertních skupin zvát vyváženě ženy i muže.
- Svou záštitou, přítomností i finančními prostředky podpořit projekty a iniciativy zaměřené na zlepšení pozice žen ve společnosti.
- Analyzovat postavení žen a mužů na pracovišti např. prostřednictvím genderového auditu nebo auditu rovného odměňování.
- Připojit se k Evropské chartě za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích, kde lze nalézt množství konkrétních doporučení a inspirace např. v oblasti dopravy, veřejného prostoru, bezpečnosti, péče či zdraví.

Na celostátní úrovni

- Při přípravě a naplňování veřejných politik a rozpočtů dbát na to, aby zohledňovaly potřeby žen a mužů ve stejné míře.
- Zavádět opatření podporující rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce jako je zapojování mužů do péče, např. prostřednictvím nepřenositelné části rodičovské dovolené pro druhého rodiče nebo podporou flexibilních forem práce a částečných úvazků.
- Iniciovat či podporovat zavádění pozitivních opatření na podporu vyrovnaného zastoupení žen a mužů (např. zipování).
- Naplňovat relevantní opatření ze Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.
- Zasadit se o ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Vymezit se vůči dezinformacím, které s úmluvou spojují její odpůrci.

**Seznam zdrojů
a více informací**

Tento policy brief

je součástí balíčku pěti dokumentů, které se zaměřují na různé aspekty genderové rovnosti s důrazem na muže.

Policy brief muži a moc ve veřejné správě

Policy brief muži a násilí

Policy brief muži a otcovství

Policy brief muži a vzdělávání

Policy brief muži a zdraví

Policy briefy vznikly na půdě **Pracovní skupiny muži a rovnost žen a mužů**, která je jedním z poradních orgánů **Rady vlády pro rovnost žen a mužů**. Rada, stálý poradní orgán vlády, se věnuje vytváření rovných příležitostí pro ženy a muže. V obou orgánech zasedají odborníci a odbornice z řad státní správy, akademické sféry či neziskového sektoru.

Funkci sekretariátu Rady vlády pro rovnost žen a mužů zajišťuje **Odbor rovnosti žen a mužů** Úřadu vlády ČR. Odbor se také věnuje tvorbě a vyhodnocování vládních politik a opatření pro zlepšení situace v oblasti genderové rovnosti na celostátní úrovni. V této souvislosti zejména sleduje naplňování Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.

**Pracovní skupina muži
a rovnost žen a mužů**

**Webové stránky
To je rovnost**

